

POGLAVLJE 1

Stvar za sebe

Pontus Beg nije postao starac kakvim se zamišljao. Nešto je tu nedostajalo. Čak dosta toga. Kao dječak, jedno vrijeme je sa zaštitnim naočalama lunjao po očevom dvorištu, s rukama na leđima – tako je zamišljao život jednog starca. Ponekad bi koristio granu kao štap. Više od svega želio je biti star. Spor i oprezan, kapetan koji mirno prkosi oluji. On će umrijeti kao mudar čovjek.

Kad ga je počelo žuljati s obje strane nosa, vratio je naočale na brusilicu u šupi i počeo mirno čekati starost, umjesto da joj pođe u susret.

Počeo se osjećati kao starac tek kad mu se javilo hladno stopalo. Bile su mu pedeset i tri godine, još uvijek premlad da bi se smatrao starim, ali prepoznavao je znakove. Uklještio mu se nerv u donjem dijelu leđa. Od tada mu je lijevo stopalo uvijek bilo hladno. Kad bi ujutro stajao na podu kupatila, primijetio bi da mu stopala imaju različitu boju. Desno je imalo dobru cirkulaciju, a lijevo je bilo blijedo i hladno. Kad bi ga malo pritisnuo, ne bi osjetio skoro ništa. Izgledalo je kao da ono pripada nekom drugom. Umiranje počinje od stopala, mislio je Beg.

Takav je trebao biti taj put do kraja: postepeno razilaženje njega i tijela.

Ime je tek gost stvari za sebe, rekao je stari kineski filozof a tako je i on, Pontus Beg, sve češće posmatrao vlastito tijelo – bio je gost, a njegovo tijelo stvar za sebe. I ta se stvar za sebe počela odvajati od gosta.

Dani su kraćali, život se počeo odvijati unutra. Noću bi se nad ravnicom dugo nadvijale olujne kiše. Beg stoji kod prozora i pro-

matra nevrjeme. Munje u daljini, mreža užarenih pukotina u dnu nebeskog svoda. Jednim toplim i jednim hladnim stopalom stoji na prostirci i koleba se da li da si natoči još jednu za počinak.

Kako je staro, san mu je postajao sve nepouzdaniji prijatelj.

Njegov stan se nalazi na kraju grada. Bilo je planova o širenju grada na istok, kolebljivih priprema za gradnju, ali od svega toga nije bilo ništa, njegov prozor još uvijek gleda na posvuda razbacane šupe i bašte i beskrajnu stepu iza njih. Ako je ovo znak stagnacije, što se njega tiče tako može i ostati, sviđa mu se taj pogled.

U maloj kuhinji iz frižidera vadi bocu *kubanskaye* i toči piće. Nije neka pijanica, ima mjeru, za razliku od skoro svih s istočne strane Karpata.

Potom opet odlazi do prozora i tupo gleda u duboku noć.

Čuje kako u spavaćoj sobi kašlje njegova kućna pomoćnica. Jednom mjesečno je prisvoji na noć, mada ta riječ ne odražava tačno njihov odnos. Bolje bi bilo reći da ona jednom mjesečno dopusti da je prisvoji na noć. Ona određuje koja je to noć, uvijek nekako pred menstruaciju. Šema njenog reproduktivnog sistema za njega je maglovit teren, radije ne misli o tome. Čut će već kad dođe njegov dan.

Kućna pomoćnica plodne dane rezerviše za vjerenika, kami-onadžiju, deset godina mlađeg. On vozi kontejnere krcate polovnom robom iz Narodne Republike u glavni grad, a odatle gomila tog smeća preplavi sve pijace u zemlji. Zita strpljivo čeka dan kada će je zaprositi.

Šta god da je pokušala, nikako da zatrudni; nastavi li se tako, ostat će bez djece. Puno vremena provodi klečeći u benediktin-skoj crkvi. Među pozlaćenim kipićima svetaca i plastičnim cvijećem žarko se moli da dobije dijete. U ispovjedaonici svećenik sluša svakakve tajne; dok se spušta stepenicama u crnom habitu, rukom iscrtava križ iznad njene glave i blagosilja nju i seljanke što kleče, glava pokrivenih šarenim maramama. Ona osjeća kako joj križ gori na glavi, noćas će sjeme proklijati.

Na lančiću oko vrata pored zlatnog križa vise mali simboli svetaca koji donose plodnost.

Žene su, misli Pontus Beg, tegleća marva svake vjere, na svojim leđima svijetom nose svetost.

Nikad mu nije uspjelo ubijediti Zitu da zažmiri i pokloni mu jednu od onih plodnih noći. Jer, bio je uvjeren da je do šofera, a ne do nje. Taj njegov kamion, za muškarca nije dobro da toliko sjedi. To ti stišće jaja.

Dijete? Želi li on dijete?

“Nemoj se zavaravati, Pontuse”, kaže Zita.

Nije ozbiljan, smatra ona, a ako i jeste, ne bi trebao biti.

Beg više cijeni njene usluge u krevetu nego van njega. Nije baš dobra domaćica. Ne čisti, nego posprema. Tegla zelenog sapuna traje joj godinu dana. Odavno su prešli tačku kad joj je nešto mogao reći – navika je utvrdila odnose, nema se tu više šta čeprkati. Kako je – tako je. Ona posprema, on drži jezik za zubima.

Kad je Zita tu, on pije više nego inače. Sjede za stolom, puše i razgovaraju. On se potpuno uživljava u anegdote koje joj priča. Smije se i zgražava, ona je zahvalna publika. Za sve ove godine neke je priče ispričao već tri, četiri puta, ali ona ga rado sluša kad pripovijeda o životu policajca. Večer za stolom sa Zitom ne navodi ga na melanholiju; naprotiv, postaje raspoložen i malčice zločest. Raduje se večerima s njom, one su mu radost življenja.

Zatim idu u krevet. Svjetlo se gasi.

Često leži budan kad je ona tu. Pita se nije li možda predugo bio sâm, pa se zato ne može privići na drugo tijelo pored sebe.

To, i još jedan problem.

U snu ona održava živahnu vezu s majkom. Noću je u krevetu prava gužva. Prvo, nakon vođenja ljubavi, odspavaju sat, ponekad dva. Zatim počinje. Tada majka i kćerka nastavljaju razgovor, grubo prekinut majčinom iznenadnom smrću. Beg pamti kada je prvi put čuo Zitu kako razgovara noću. Slušao je dio razgovora

na ovom svijetu koji je trajao neko vrijeme, ne shvatajući da je na drugoj strani njena majka. Nisu to bili neki duboki, tajnoviti razgovori, raspravljale su o cijeni brašna, kvalitetu jaja i neprekidnoj sramoti koju prazni dućani znače za ženu kojoj se baš nešto kupuje. Ličilo je na telefonski razgovor koji se može lako upratiti, iako čuješ samo dio s jedne strane žice.

Kad mu je skroz dojadilo, Beg ju je probudio.

“Govoriš u snu”, rekao je.

Uspravila se u krevetu i rekla: “Pontuse, ometaš nas! Sad moram opet nazad da je potražim!”

Od tada je, baš kao večeras, napuštao krevet kad bi mu dojadilo to čavrljanje. Stajao je na jednom toplom i jednom hladnom stopalu i buljio u nevjeme nad ravnicom.